

DEBRECENI EGYETEM
KOSSUTH LAJOS GYAKORLÓ GIMNÁZIUMA
4029 DEBRECEN, CSENGŐ UTCA 4.

ZÁRÓTANÍTÁSI ÓRATERV

Magyar nyelv és irodalom szak

Tanárjelölt:
Karsai Zsanett
Magyar-Történelem
II. évfolyam, Tanári MA

Vezetőtanár:
Dr. Görömbei Andrásné

igazgatóhelyettes

vezetőtanár

tanárjelölt

Debrecen, 2010. november 29.

Az óra jellemzői

A zárótanítás helye:	Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma 4029 Debrecen, Csengő utca 4. D. épület, 121
A zárótanítás ideje:	2010. október 29. (hétfő), 1. óra (7:45-8:30)
Osztály:	8. a
Tantárgy:	Magyar nyelv és irodalom
Témakör:	A középkor irodalma
Vezetőtanár:	Dr. Görömbei Andrásné
Tanított órák száma:	11
A zárótanítás:	a 12. órában
Az óra témája:	A Carmina Burana mint a vágánsköltészet gyűjteménye
Az óra típusa:	műelemző, ismereteket rendszerező, új ismereteket feldolgozó
Felhasznált irodalom:	Carmina Burana, Középkori diákdalok, Bp., Európa, 1985, (vál.,utószó, jegyz. Kardos Tibor). Pethőné Nagy Csilla, Irodalomkönyv 9., Bp., Korona, 2003. Madocsai László, Irodalom a középiskolák I. osztálya számára, Bp., Nemzeti. A. Sidorova, A vágánsok egyházellenes költészete. Irodalomtudományi Értesítő, 1954. I. 77-90. Kardos Tibor, Deákműveltség és magyar renaissance. Századok, 1939, 295-338, 449-491.

A zárótanítás előzményei

A tantárgy elhelyezése a helyi tantervben:

Az osztály a tantárgyat (irodalom) heti két órában tanulja.

A téma helye a tematika rendjében:

Az elmúlt órákon a tanulókkal a középkori irodalmat tárgyaltuk. Megismerték a középkori művelődés centrumait (kolostorok, uralkodói és főúri udvarok, városok) és az irodalom képviselőit (egyházi személyek, szerzetesek, írdeákok, lovagok, diákok). Rendszereztük a középkori irodalom műfajait. Az egyházi és a lovagi irodalom után megismerkedtek a vágánsköltéssel. A mai óra témája a Carmina Burana, a vágánsköltészet legkiemelkedőbb gyűjteménye. A Carmina Buranában ismerhetik meg a tanulók a vágánsköltészet jellemzőit (tematika, műfajiság, stílus, világkép).

Az óra előkészítése:

A tanóra előtt egy héttel kinyomtatva megkapták a tanulók a Carmina Burana általam kiválasztott szövegrészleteit. A szelekciót indokoltan tartottam, mivel egy nehezen elérhető gyűjteményről van szó. A válogatásom elve az volt, hogy témánként 2-5 verset olvassanak el. Ezek között szerepelnek kanonizált részletek és kevésbé ismert dalok is. A tanórát közvetlenül megelőző órán megismerkedtek a vágánsköltéssel (elnevezés, antik líra szatirikus hagyománya, Ovidius szerelmi elégiái).

Az osztály jellemzése:

Egy hatosztályos szervezetben tanuló, humán orientált osztályról van szó. Ennek megfelelően nagyon érdeklődők az irodalom iránt. Műveltségük sokrétű, anyanyelvi kompetenciájuk fejlett. Nagyon érdeklődők, kérdéskultúrájuk szerteágazó. Emiatt minden tanórán koncentrálnom kellett a motivációjukra. Elsődleges képzési célom a gondolkodási műveletekben szerveződő képességek fejlesztése volt.

Az óra célkitűzései

Nevelési célok:

Az anyanyelv választékos használatára nevelés, a beszédkultúra fejlesztése. Türelemre, figyelmességre, együttműködésre nevelés. Esztétikus, pontos munkára nevelés a füzet gondos vezetésével.

Oktatási célok:

Vágánsköltészeetről tanultak felelevenítése és rendszerezése. Új ismeretek átadása és rendszerezése: vágánsköltészet képviselői, tematikája, műfajisága, világképe, stílusa.

Képzési célok:

Lényegkiemelő képesség fejlesztése a tanultak felidézésével. A szóbeli kifejezőkészség, a gondolkodási képességek és a szövegértési képességek fejlesztése.

Óravázlat, folyamatterv

Idő	Szakmai gondolatmenet és munkafázisok	Tanári, tanulói tevékenységek, munkaformák, módszerek	Eszközök és feltételek
2	I. Óraszervezés	hiányzók regisztrálása	napló, toll
5	II. Ráhangolódás, téma bevezetése <i>Mi érdekli a mai fiatalokat?</i> Barátság, szerelem, játék, utazás, tiltott szerek, szabadság, függetlenedés a szülőktől	-tanári kérdés -a tanulók válaszolnak -a tábla hátoldalára felírom a tematikus címszavakat, amiket a tanulók mondanak	-tábla, kréta
33	III. Új ismeretek átadása <i>Nézzük meg, hogy mi érdekelte a középkorban a fiatalokat, diákokat!</i> <ul style="list-style-type: none"> • A tekergők rendje: Ó, Fortuna, Földönfutó pap vagyok, Oly gyakorta panaszlom, Gyónás, Félre, könyvek, doktrinák <i>Az egyes szövegekből idézve foglald össze, hogy kik voltak a vágánsok!</i> Egyházi iskolákhoz, egyetemekhez tartozó, de az egyház kötelékeibe nem lépő, helyhez nem kötött, vándorló értelmiségiek, diákok, kóbor lovagok. <i>Jellemezd a szövegekből kiemelt részletekkel a vágánsok életmódját, mindennapjait!</i> „...Nálam/nem volt még szegényebb:/a házam a hátamon...” „...a kártya is/nagy pont bűneimben...” „Én kocsmában akarok/meghalni...” „...a szép nő, bár	Öt tanulópár kapott egy-egy tematikus egységet a Carmina Buranából, melyek feldolgozását vezetőkérdések segítették. -a tanulópárok munkáinak meghallgatása, értékelése és tanári magyarázata -táblavázlat készítése -tanulói jegyzetelés -a tábla másik hátoldalára feljegyzem a	-tábla, kréta, füzet, toll -kiosztott szövegek

<p>megsebez/mindenütt kívánom...”</p> <p><i>Foglald össze a vágánsok életfilozófiáját a fenti szövegek segítségével! (Hogyan gondolkodtak az életről, a vallásról, Istenről, tudományokról stb.?)Válaszodat indokold idézetekkel!</i></p> <p>A világ szervezőereje már nem Isten, hanem egy római istennő, Fortuna (Ó, Fortuna). Viszont még nem szakadnak el teljesen a keresztény hittől (Gyónás). A földi lét élvezése kerül a középpontba (szerelem, játékok, taverna) a tudományokkal és az iskolával szemben.</p> <p>A Carmina Burana mai népszerűségének oka egy zenemű, melyet Carl Orff készített el a versgyűjteményből.</p> <ul style="list-style-type: none"> Fertelmes idők járnak: A világ állapotáról, Hangzik, ím, a messze szálló szó..., Minthogy a méltóság, Rigmus a pénzről <p><i>Indokold meg a szövegrészlet címét: Fertelmes idők járnak!</i></p> <p>Gúnyos, satírikus panaszt tartalmaznak az egység versei a világ romlottságáról, az erkölcsök megszűnéséről, a pénz hatalmáról, az egyház elvilágiasodásáról.</p> <p><i>Milyen az egyes szövegek felfogása a világról? Indokold idézetekkel!</i></p> <p>„...ó erkölcsök vesznek,/újak nőnek helyükön,/mind kegyetlenebbek...”</p> <p>„Bizony inog e világ,/semmi meg nem tartja,/fut, hanyatlik, omladoz...”</p> <p>„Pusztában, pusztulva járunk,/s bizton várjuk már halálunk./Mert nyakig mind bűneinkben,/bűnösök nem féljük az istent,/a keresztjéből se „kérünk,/Krisztus Jézus sem vezérünk.”</p> <p>„S életében</p>	<p>Carmina Buranában megjelenő tematikák címszavait</p> <p>-Az O, Fortuna c. részlet meghallgatása</p> <p>-a tanulópárok munkáinak meghallgatása, értékelése és tanári magyarázata</p> <p>-táblavázlat készítése -tanulói jegyzetelés</p> <p>-a tábla másik hátoldalára feljegyzem a Carmina Buranában megjelenő tematikák címszavait</p>	<p>-laptop, hangszórók</p> <p>-tábla, kréta, füzet, toll</p> <p>-kiosztott szövegek</p>
---	---	---

<p>nagypapoknak,/szentséget, kik pénzen adnak,/székükön ha bizton ülnek,/kánonokra már füttyülnek.”</p> <p>„Méltóság, mellyet derekasság már nem irányít/mitsem használ, nincs kinek ez már érne parányit.”</p> <p>„Tudja, ki földön jár: csak a pénz a király egyedül már.”</p> <p><i>Miben tér el ez a világfelfogás az eddig tanult középkori művektől?</i> Világias, nem vallásos színezetű. Isten mint centrum, már nem meghatározó. A teremtett világ harmonikussága, egysége megszűnt, az egyéni boldogulás áll a földi lét középpontjában. Az emberi élet célja már nem a halál utáni üdvözülés, hanem a boldog földi lét.</p> <p><i>A következő részlet a zeneműből vajon milyen témájú verset dolgozhat föl?</i> Tavaszi, boldogság. <i>Miből gondoljátok?</i> Dallam, ritmus, énekhang.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tavasz édes mámorában: Elvonul a télidő, Íme újra..., <p><i>Mi a célja ezeknek a verseknek?</i> A tavasz és a szerelem dicsőítése.</p> <p><i>Mit szimbolizál a tavasz ezekben a versekben? Indokold szövegrészletekkel!</i> A szerelmet, a boldogságot. „Itt az óra,/Mind félkótya,/Ki most nem szeretkezik.”</p> <p><i>Ez a jelentése a tavasznak milyen viszonyban áll a keresztény szimbolikából vett jelentésével?</i> A keresztény szimbolikában a tavasz a feltámadást, az újjászületést, a megtisztulást szimbolizálja. Ezt a jelentésréteget már nem aktualizálják</p>	<p>-tanári kérdés -Floret Silva c. részlet meghallgatása -tanulók véleménye</p> <p>-a tanuló párok munkáinak meghallgatása, értékelése és tanári magyarázata</p> <p>-táblavázlat készítése -tanulói jegyzetelés</p> <p>-a tábla másik hátoldalára feljegyzem a Carmina Buranában megjelenő tematikák címszavait</p>	<p>-laptop, hangszórók</p> <p>-tábla, kréta, füzet, toll -kiosztott szövegek</p>
---	---	--

<p>ezek a szövegek. A keresztény szimbolika helyett az antik római istenek jelennek meg a versekben: Cupido, Venus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ámor gazda mindenem: Ó, kedves mindenségem, Haj, keservek!..., <p><i>Hogyan értelmeznéd a fejezetet jelölő címet?</i> A szerelem irányítja az életet.</p> <p><i>Ez hogyan jelenik meg a versekben?</i> Megszólítás: „Ó, kedves mindenségem” „Üdvösség vagy kereszt/csak ő, egy lányka lesz.”</p> <p><i>Hasonlítsd össze a lovagi szerelmi költészetet a vágánssal! Miben különböznek? Jellemezd a vágáns szerelmi költészetet!</i> A lovagi szerelmi líra konvencionális, bókoló, udvarló költészet, melyben nem az egyéni érzés a fontos, hanem a nőnek mint eszménynek a megjelenítése. A lovagi szerelem mindig viszonzatlan. A nő fölötte áll a társadalmi hierarchiában a lovagnak és mindig férjes asszony. A vágánsköltészetben a nő konkrét valójában jelenik meg. A bókolás, az udvarlás nem az eszményítés, hanem a meghódítás eszköze. Előtérbe kerül a testiség, a szerelem gyönyörének megélni akarása. A nők már elérhetőek, hétköznapiak, általában naiv, tiszta parasztlányok.</p> <p>Végül hallgassunk bele egy bordalba!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Míg kocsmában jól időzünk: Míg kocsmában jól időzünk, Kedves és kívánatos. <p><i>Milyen attitűd jelenik meg a versekben?</i></p>	<p>-a tanulópárok munkáinak meghallgatása, értékelése és tanári magyarázata</p> <p>-táblavázlat készítése -tanulói jegyzetelés</p> <p>-a tábla másik hátoldalára feljegyzem a Carmina Buranában megjelenő tematikák címszavait</p> <p>-In taberna quando sumus c. részlet meghallgatása</p> <p>-a tanulópárok munkáinak meghallgatása, értékelése és tanári magyarázata</p>	<p>-tábla, kréta, füzet, toll -kiosztott szövegek</p> <p>-laptop, hangszórók</p> <p>-tábla, kréta, füzet, toll -kiosztott szövegek</p>
---	---	--

	<p>Játékos, az életet élvezni vágyó, hedonista attitűd.</p> <p><i>Milyen irodalmi hagyományra vezethető vissza a bordal?</i> Alkaiosz és Anakreón bordalaira vezethető vissza. (Dionüszosz ünnepére).</p>	<p>-táblavázlat készítése -tanulói jegyzetelés</p> <p>-a tábla másik hátoldalára feljegyzem a Carmina Buranában megjelenő tematikák címszavait</p>	
5	<p>IV. Következtetések levonása, összegzés, reflektálás</p> <p><i>Vessük össze a középkori és a mai diákok érdeklődését!</i> A Carmina Burana ma is aktuális témákat dolgoz föl: szerelem, szórakozás, szabadság, a világról való gondolkodásnak egy lehetősége.</p> <p>Összegzés, értékelés: Motívumai, képei, ritmusai hatottak a népköltészetre és a világi irodalomra. A vágánsköltészet legkiemelkedőbb alakja Villon.</p> <p>Mai népszerűsége Carl Orff zeneművének és ahhoz kapcsolódó balett előadásoknak köszönhető. nézzünk bele a Szegedi Kortárs Balett egyik előadásába.</p>	<p>-a két tábla kihajtása, a címszavak összevetése -tanulói vélemények</p> <p>-tanári magyarázat -tanári közlés</p> <p>-Szegedi Kortárs Balett Carmina Burana c. előadása</p>	<p>-laptop, projector, hangszórók</p>